

اسامی تدوین کنندگان:

دکتر رامین حشمت ریا ست محترم مرکز بیماریهای مزمن، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، اپیدمیولوژیست

دکتر آرش عازمی خواه مشاور محترم دفتر سلامت جمعیت خانواده و مدارس

دکتر عباس صداقت ریاست محترم اداره پیشگیری از ایدز

سرکار خانم دکتر فلاحی کارشناس مسئول اداره پیشگیری از ایدز

جناب آقای دکتر حاجبی مدیرکل دفتر سلامت روانی اجتماعی و پیشگیری از اعتیاد

جناب آقای اسدی معاون محترم اجرایی دفتر سلامت روانی اجتماعی و پیشگیری از اعتیاد

سرکار خانم خادم کارشناس محترم اداره سلامت روان

جناب آقای دکتر رفیعی فر

مدیرکل محترم دفتر آموزش و ارتقاء سلامت

سرکار خانم دکتر اردستانی

کارشناس دفتر آموزش و ارتقاء سلامت

جناب آقای دکتر اسلامی معاون فنی دفتر سلامت جمعیت خانواده و مدارس

سرکار خانم عنالیب کارشناس محترم اداره سلامت باروری

سرکار خانم دکتر عبدالهی مدیر محترم دفتر بهبود تغذیه جامعه

سرکار خانم دکتر ترابی کارشناس محترم دفتر بهبود تغذیه جامعه

جناب آقای دکتر نوروزی ریاست محترم اداره پیشگیری از اعتیاد

سرکار خانم محرابی کارشناس محترم اداره پیشگیری از اعتیاد

سرکار خانم دکتر جعفری مدیر محترم اداره برنامه های سلامت
جناب آقای دکتر صادق نیت ریاست محترم مرکز سلامت محیط و کار
سرکار خانم مهندس الهی کارشناس محترم مرکز سلامت محیط و کار
جناب آقای دکتر تهرانی کارشناس محترم مرکز سلامت محیط و کار
با تشکر از زحمات جناب آقای دکتر حق دوست ریاست محترم دانشگاه علوم پزشکی
وخدمات بهداشتی درمانی کرمان
جناب آقای دکتر مهران حسینی عضو محترم هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان
جناب آقای دکتر حیدری معاون محترم بهداشتی اسبق اصفهان
سرکارخانم امیدی کارشناس مسئول سلامت نوجوانان جوانان و مدارس اصفهان
با تشکر از راهنمایی های ارزنده :

جناب آقای دکتر سیاری معاون محترم بهداشت
جناب آقای دکتر محمداسماعیل مطلق مدیرکل محترم سلامت جمعیت خانواده
و مدارس

سایر همکاران :

سرکارخانم نسرین کیانپور، دکتر گلایل اردلان ، سرکارخانم دکتر مینوالسادات
محمود عربی ، جناب آقای دکتر زینلی و سرکارخانم رجایی (اداره سلامت جوانان
دفتر سلامت جمعیت خانواده و مدارس وزارت بهداشت)

سند سلامت جوانان

نسخه پیش نویسی

غیر قابل استناد

شهریور ۹۳

فهرست مطالب

۱	مقدمه معاون محترم بهداشت
۳	پیشگفتار
۷	مقدمه مدیر کل سلامت خانواده
۸	تعریف واژگان
۱۰	بیانیه چشم‌انداز
۱۰	دورنما
۱۲	مأموریت
۱۳	ارزش‌ها
۱۶	اهداف کلی
۱۷	بسته‌های راهبردی
۱۸	بسته‌ی راهبردی اول - مشارکت همگانی
۱۸	هدف کلان
۱۸	اهداف ویژه
۱۸	راهبردها
۱۸	برنامه‌ها
۱۹	بسته‌ی راهبردی دوم - سبک زندگی
۱۹	هدف کلان
۱۹	اهداف ویژه
۱۹	راهبردها
۱۹	برنامه‌ها
۲۱	بسته‌ی راهبردی سوم - سلامت اجتماعی
۲۱	هدف کلان
۲۱	اهداف ویژه
۲۱	راهبردها
۲۱	برنامه‌ها
۲۴	بسته‌ی راهبردی چهارم - تشکیل خانواده
۲۴	هدف کلان
۲۴	اهداف ویژه
۲۴	راهبردها

۲۴ برنامه‌ها
۲۵ بسته‌ی راهبردی پنجم - خدمات بهداشتی جسمی و روانی
۲۵ هدف کلان
۲۵ اهداف ویژه
۲۵ راهبردها
۲۵ برنامه‌ها
۲۷ بسته‌ی راهبردی ششم - حمل و نقل جاده‌ای
۲۷ هدف کلان
۲۷ اهداف ویژه
۲۷ راهبردها
۲۷ برنامه‌ها
۲۸ بسته‌ی راهبردی هفتم - سلامت جنسی و بهداشت باروری
۲۸ هدف کلان
۲۸ اهداف ویژه
۲۸ راهبردها
۲۸ برنامه‌ها
۲۹ بسته‌ی راهبردی هشتم - بهداشت روان
۲۹ هدف کلان
۲۹ اهداف ویژه
Error! Bookmark not defined. راهبردها
۲۹ برنامه‌ها

مقدمه

مطابق اصول ۲۹، ۴۳ و بند ۱۲ اصل ۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برنامه ریزی برای سلامت همه افراد جامعه یکی از مهم ترین وظایف دولت است. از اینرو توجه خاص به نیازمندی های ویژه گروه های سنی و جنسی جامعه در هر برهه از زمان و مکان الزامی می باشد. به علاوه تاکید مقام معظم رهبری در بند ۲ سیاست های کلی سلامت مبنی بر تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم، ضرورت تغییر دیدمان سنتی درمان محور و تک بعدی نگر به مقوله سلامت را به سمت دیدمانی که در آن سلامت دارای ماهیتی چندبعدی بوده و همواره بر تحقق تواماً ابعاد جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی آن تاکید می شود، ایجاب می کند.

از سویی با توجه به جوان بودن ساختار جمعیتی کشورمان که **حدود ۲۴ درصد جمعیت کشور** را به خود اختصاص داده است، و نیز روند رو به رشد عوامل خطر محیطی تهدیدکننده سلامت این قشر مهم از جامعه، بازنگری و یکپارچه سازی اهداف، سیاست ها، راهبردها و برنامه های حوزه سلامت جوانان به ویژه گروه سنی ۱۸ تا ۳۰ سال را با اتخاذ رویکرد بین بخشی و کل نگر به مقوله سلامت بیش از پیش الزامی می نماید.

از اینرو شناسایی حوزه های کلیدی مساله خیز سلامت جوانان و اتخاذ تدابیر راهگشا در رابطه با هر حوزه، با نظر به وضعیت کنونی سلامت آنها به لحاظ جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی و نیز اصول و ارزش های مقدس نظام جمهوری اسلامی ایران می تواند مؤثر باشد.

در سند مذکور، تلاش دست اندرکاران بر آن بوده تا از طریق شناسایی ابعاد مختلف سلامت جوانان و مقتضیات مربوط به هر یک از آنها، از طریق ارائه مجموعه ی مؤثری از راهکارها نسبت به بهبود شاخص های سلامت مربوط به هر یک از ابعاد مذکور اقدام نمایند.

در واقع هدف اصلی از تدوین چنین سندی، تجمع و تدوین مجموعه ای منسجم و یکپارچه از اهداف، سیاست ها، راهبردها و برنامه ها با رویکردی همه جانبه به سلامت جوانان بوده است. در این راستا تیم دست اندکار سند سعی نمود تا با حداکثر بهره گیری از ظرفیت های موجود در بدنه کارشناسی کشور و با مشارکت تمامی دستگاه ها و نهادهای دست اندرکار در حوزه تأمین، حفظ و

ارتقاء سلامت جوانان در کنار استفاده از شواهد علمی و تجربی متقن و معتبر در داخل و خارج از کشور نسبت به تدوین سند مذکور اقدام نماید.

از دیگر اهداف تدوین سند پیش‌رو، یکپارچه نمودن تلاش‌های صورت گرفته در حوزه سلامت جوانان و یکسان‌سازی تمامی اسناد تولید شده در بخش‌ها و دستگاه‌های مختلف کشور بود که هر یک به نوعی تلاش نموده بودند تا به جنبه‌ای از سلامت جوانان پرداخته و با ارائه مجموعه توصیه‌هایی زمینه ارتقاء سلامت آن‌ها را فراهم آورند.

امید آن است که سند مذکور بتواند با مشارکت بی‌وقفه و مستمر تمامی دست‌اندرکاران نظام سلامت کشور و شرکای آن‌ها در سایر نهاد و دستگاه‌های اجرایی به نتایج موردانتظار خود دست یابد. به گونه‌ای که هر روز شاهد روند رو به رشد شکوفایی همه‌جانبه جوانان کشورمان در عرصه‌های مختلف علمی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی باشیم.

لازم است در این بخش از تمامی دست‌اندرکاران و متخصصانی که در مراحل مختلف تدوین سند مشارکت داشته و با همکاری بی‌وقفه خود در طراحی سند نقش داشتند، کمال تشکر را داشته‌باشم. در آخر، از همه دلسوزان و متولیان زحمت‌کش حوزه سلامت انتظار می‌رود که ضمن فراهم نمودن بستر اجرا و ارزیابی برنامه‌های سند در راستای مأموریت و رسالت سازمانی و نهادی خود، تمام تلاش خود را به منظور تحقق اهداف بین‌بخشی حوزه سلامت جوانان از طریق مشارکت همه‌جانبه و مستمر معطوف نمایند.

دکتر سیاری

معاون بهداشت

پیشگفتار

سند سلامت جوانان، مجموعه‌ای جامع، یکپارچه و پویا از اهداف، سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌ها است که در صورت فراهم شدن بستر اجرایی آن با همکاری گسترده و همه‌جانبه دستگاه‌ها و نهادهای متولی سلامت کشور، می‌تواند گام ارزشمندی در تأمین، حفظ و ارتقاء همه‌جانبه سلامت جوانان باشد.

سند پیش‌رو که با هدف پاسخ به دو پرسش اساسی چپستی حوزه‌های اولویت‌دار سلامت جوانان و چگونگی بهبود و ارتقاء وضعیت سلامت آن‌ها در هر یک از حوزه‌های شناسایی شده، تهیه و تدوین شده است، بر چند پیش‌فرض کلیدی استوار بود. اول اینکه سلامت همان طور که در بند دوازدهم از اصل سوم قانون اساسی اشاره شده، حق طبیعی انسان از جمله جوانان کشورمان است، دوم اینکه بیان بسیاری از رفتارهای تأثیرگذار بر سلامت و شیوه زندگی افراد در سنین جوانی شکل گرفته و از اینرو اتخاذ شیوه زندگی و رفتارهای سالم در این دوران تأثیر شگرفی بر کاهش بار بیماری‌ها به ویژه بیماری‌های مزمن در آینده خواهد داشت. سوم اینکه برنامه‌های ارتقای سلامت در جوانان از هزینه‌اتربخش‌ترین برنامه‌ها در حوزه سلامت کشور هستند. چهارم اینکه توفیق در ارتقاء سلامت جوانان قطعاً تضمین‌کننده سلامت نسل حاضر و آینده کشور بوده و پایداری برنامه‌های توسعه کشور را در عرصه‌های کلان‌تر به دنبال خواهد داشت و پنجمین پیش‌فرض دست‌اندرکاران تدوین سند این بود که جوانان می‌توانند بیشترین تأثیر را همسالان و اعضای خانواده خود داشته باشند و از اینرو نرخ بازگشت مستقیم و غیرمستقیم سرمایه‌گذاری به منظور ارتقاء سلامت آنها بسیار بالا خواهد بود.

به لحاظ رویکرد تدوین سند، اجماع دست‌اندرکار بر رویکردی ترکیبی استوار گشت. به طوری که توجه توأم به مواردی چون تفاوت در نیازمندی‌های جنسیتی، تأثیر تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت، تأثیر توسعه اجتماعی بر ارتقاء سلامت جوانان، ارجحیت پیشگیری بر درمان در تمامی ابعاد سلامت جوانان و نهایتاً ضرورت مشارکت و همکاری‌های بین‌بخشی در تحقق اهداف سلامت معطوف گردید. از سویی در شناسایی حوزه‌های اولویت‌دار و مساله‌خیز کلیدی سلامت جوانان به نحوی عمل شد که برنامه‌های هر حوزه علاوه بر پاسخگویی به نیازهای سلامت کنونی کشور، مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری آتی در برنامه‌های توسعه پنج‌ساله کشور قرار گیرد.

نکته اساسی دیگر این که سند پیش‌رو، یک سند جدید با محتوای جدید نیست. چون از سال‌ها پیش اسناد و برنامه‌های ملی متعددی در سطح کشور با هدف ارتقاء سلامت جوانان در دستگاہ‌ها و موسسات تحقیقاتی متعدد و با تلاش قابل‌تحسین دست‌اندرکاران حوزه سلامت تهیه و تدوین شده است. لذا سند پیش‌رو سندی است که با اتخاذ رویکردی نظام‌مند و پویا و به منظور یکسان‌سازی و یکپارچه‌نمودن محتوای اسناد تولید شده با نظر به ضعف‌ها، قوت‌ها، تهدیدات و فرصت‌های محیطی و وضعیت موجود و نیم‌نگاهی به کلان‌روندهای محیطی تأثیرگذار بر سلامت جوانان کشور، تدوین و سازماندهی شده است. تا بتواند جهت‌گیری‌های کلی حوزه سلامت جوانان را در راستای اسناد فرادستی و سایر اسناد هم‌تراز خود نشان دهد.

به لحاظ روش‌شناسی سند، مجموعه‌ای از اقدامات به صورت نظام‌مند و آگاهانه و در قالب یک چارچوب منسجم و کاملاً هدفمند صورت پذیرفت. به این ترتیب که در وهله اول به منظور مشخص نمودن گستره تحت پوشش سند به لحاظ موضوعی، نسبت به تدوین یک چارچوب عملیاتی به عنوان مبنای نظری و عملی سند، متشکل از ارکان و ابعاد کلیدی مهم حوزه سلامت جوانان (شامل گروه‌های جنسیتی، گروه‌های در معرض خطر، بار بیماری‌ها، عوامل خطر شامل عوامل متابولیک، تغذیه‌ای و مواد مغذی و عوامل محیطی و نیز وضعیت اجتماعی-اقتصادی جوانان) اقدام شد. برای این کار، لازم بود تا ضمن شناسایی ابعاد کلیدی مورد توجه در اسناد فرادستی، بخشی و برنامه‌های ملی تدوین شده و ناظر بر حوزه جوانان، مروری نیمه‌نظام‌مند بر منابع علمی موجود و در دسترس پیرامون مداخلات مؤثر در حوزه سلامت جوانان و نیز اسناد راهبردی سایر کشورها صورت پذیرد.

در وهله دوم، بعد از استخراج چارچوب عملیاتی، از آن به عنوان مبنایی برای استخراج شاخص‌های سلامت متناسب با هر بعد استفاده شد. سپس به منظور شناسایی وضعیت موجود، تیمی متشکل از تعدادی از پژوهشگران خیره حوزه سلامت جوانان، با مراجعه به آمار موجود و در دسترس، گزارشات و سایر مستندات موجود نسبت به جمع‌آوری اطلاعات درباره وضعیت موجود جوانان اقدام نمودند. به طوری که گزارش وضعیت موجود به خوبی توصیف‌کننده وضعیت کنونی سلامت جوانان کشور به لحاظ ابعاد شناسایی شده در چارچوب عملیاتی سند بود.

¹ Narrative review

همراستا با بررسی وضعیت موجود، تیمی دیگر از پژوهشگران مرور نظام‌مند اسناد و برنامه‌های ملی تدوین شده در حوزه سلامت جوانان و بعضاً نوجوانان را شروع نمودند. به طوری که پس از شناسایی و گردآوری همه اسناد موجود و مرتبط، محتوای هر یک از مستندات بر مبنای چارچوب عملیاتی شناسایی شده و ذیل هشت برجسب هویتی چشم‌انداز، مأموریت، سیاست، راهبرد، برنامه و اصول و ارزش‌ها استخراج و مدون شدند. نهایتاً مفاد استخراج و دسته‌بندی شده به همراه محتوای تولید شده درباره وضعیت موجود سلامت جوانان، خوراک لازم برای تدوین پیش‌نویس اولیه سند را فراهم نمودند. به طوری که پیش‌نویس اولیه سند متشکل از بیانیه مأموریت، سیاست‌های کلان و بسته‌های راهبردی هشت‌گانه شامل راهبردها و برنامه‌های ناظر بر مسائل هر بسته در طی هشت نشست تخصصی با حضور جمعی از خبرگان و کارشناسان مربوط به هر حوزه اولویت‌دار مورد بحث و مذاکره قرار

اسناد منتخب مورد مطالعه و تحلیل عبارتند از:

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۴
- نقشه تحول نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران
- سند سلامت زنان
- سند سلامت مردان
- برنامه حفظ و ارتقای سلامت جسمی و روانی جوانان جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۸۸)
- قوانین برنامه توسعه
- سند بهداشت باروری نوجوانان و جوانان جمهوری اسلامی ایران
- سند سلامت نوجوانان و جوانان ایرانی (۹۴-۹۰)
- نقشه جامع سلامت نوجوانان و جوانان جمهوری اسلامی ایران
- قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت موضوع ماده ۱۵۶ قانون برنامه چهارم توسعه
- مصوبه کمیته دختران
- منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران
- مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی
- سیاست‌های تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده در نظام اسلامی
- سیاست‌های ارتقاء مشارکت زنان در آموزش عالی
- دستاوردها، چالش‌ها و افق‌های پیش روی نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران
- راهبردهای کلان سلامت زنان در جمهوری اسلامی ایران
- مصوبه شورای عالی جوانان در خصوص اعلام سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب اوقات فراغت جوانان به سازمان ملی جوانان
- سند برنامه جامع ملی ساماندهی امور جوانان
- سند چشم‌انداز سلامت جوانان در افق ۱۴۰۴
- قانون تسهیل ازدواج جوانان
- منشور تربیتی نسل جوان

گرفت. هدف از برگزاری نشست‌های تخصصی مشروعیت‌بخشی و توافق بر سر مفاد سند با مشارکت همه ذینفعان کلیدی از تمامی دستگاه‌ها و نیز مشخص نمودن نقش و سهم هر یک از دستگاه‌ها و سازمان‌ها در اجرای برنامه‌های شناسایی شده بود. نهایتاً اینکه پس از بحث‌های کارشناسی صورت گرفته، نسخه نهایی سند به منظور تایید و تضمین ضمانت اجرایی از سوی تمامی دستگاه‌های ذینفع، برای آن‌ها ارسال و تغییرات پیشنهادی در سند لحاظ شد.

امید است با کمک خداوند متعال و همکاری همه‌جانبه و دلسوزانه همه متولیان و دست‌اندرکاران حوزه سلامت جوانان، سند پیش‌رو بتواند با تحقق اهداف خود، بستر لازم برای تحقق چشم‌انداز سلامت ایران ۱۴۰۴ را فراهم نماید.

در آخر از همه دست‌اندرکاران و عزیزانی که در تدوین این سند مشارکت نموده و نهایت تلاش خود در راستای به ثمر رسانیدن این مجموعه ارزشمند و اثربخش معطوف نموده‌اند، قدردانی می‌نمایم.

دکتر محمد اسماعیل مطلق
مدیر کل دفتر سلامت
جمعیت خانواده و مدارس

مقدمه

حفظ و ارتقای سلامت جسمی و روانی جوانان یکی از ضرورت‌های نظام سلامت کشور در راستای تحقق اصول ۳، ۱۰، ۲۹ و ۴۳ قانون اساسی، بند ۲ سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری و مواد ۱۱۲، ۸۵، ۸۶ و ۹۷ از بخش سوم برنامه چهارم توسعه کشور است. بدیهی است که تحقق اصول فوق‌الذکر و اهداف برنامه‌های توسعه کشور در راستای چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ با توجه به چند بعدی بودن ماهیت تعیین‌کننده‌های سلامت جوانان، از عهده وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی به تنهایی خارج بوده و نیازمند مشارکت همه دستگاه‌ها و سازمان‌های ذینفع و دست‌اندرکار در تامین، حفظ و ارتقاء سلامت جوانان به ویژه گروه سنی ۳۰-۱۸ ساله است.

برنامه‌ریزی برای حفظ و ارتقاء سلامت جوانان زمانی بیشتر مورد توجه برنامه‌ریزان و سیاستگذاران نظام سلامت کشور قرار می‌گیرد که بدانیم جوانان ۱۵-۲۹ ساله ۳۱/۵۳٪ جمعیت کل کشور را به خود اختصاص داده‌اند. و از اینرو جوان بودن جامعه حاکی از ضرورت توجه به نیازهای خاص این گروه سنی و موردادعان قرار دادن اهمیت مدیریت همه‌جانبه سلامت ایشان است.

توجه به سلامت جوانان از چند جنبه مهم و اساسی است. اول اینکه برخورداری از سلامت همه‌جانبه حق طبیعی جوانان است. دوم اینکه با توجه به شکل‌گیری بسیاری از عادات و رفتارهای اجتماعی در سنین نوجوانی و جوانی، مدیریت سلامت جوانان و پاسخگویی شایسته به نیازهای خاص این گروه سنی، می‌تواند در آینده بیشترین ارزش اقتصادی و اجتماعی را برای جامعه به همراه داشته باشد و سوم اینکه با سرمایه‌گذاری برای ارتقاء سلامت جوانان می‌توان از بسیاری از هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم سلامت که به دنبال از دست رفتن سال‌های مفید زندگی به دلیل مرگ و یا ناتوانی حاصل می‌شود، جلوگیری نمود و با تضمین سلامت فرد جوانان کشور، سلامت کل جامعه و نسل‌های آتی کشور را تضمین نمود.

حیطه سلامت جوانان از جمله حیطه‌هایی است که به دلیل اهمیت آن در پیشگیری از مرگ و میر، ناتوانی‌های جسمی و شیوع مسائل اجتماعی مورد توجه سازمان جهانی بهداشت^۱ و مراکز کنترل و

¹ World Health Organization (WHO)

پیشگیری از بیماری‌ها^۱ قرار گرفته است. به طوری که پایش و کنترل و مدیریت رفتارهای پرخطر شامل رفتارهای منجر به بروز آسیب‌های جسمی و روحی و روانی و نیز خشونت‌های اجتماعی، رفتار جنسی غیرسالم، استعمال الکل و دخانیات، رفتارهای تغذیه‌ای ناسالم، تحرک فیزیکی ناکافی به عنوان استراتژی اصلی در پیشگیری از بروز و شیوع بیماری‌های جسمی و روحی و نیز آسیب‌های اجتماعی در میان جوانان مورد اذعان و توجه سازمان‌های دست‌اندرکار در حیطه سلامت جوانان قرار گرفته است.

با توجه به قرار گرفتن در آستانه تدوین برنامه ششم توسعه، شایسته است سیاستگذاران و برنامه‌ریزان نظام سلامت با در اولویت قرار دادن تامین، حفظ و ارتقاء سلامت همه‌جانبه جوانان زمینه مشارکت و مساعی فعالانه و هدفمند دستگاه‌ها و سازمان‌های ذینفع را در راستای تحقق سیاست‌های کلی سلامت و چشم‌انداز سلامت جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۴ فراهم نمایند.

تعریف واژگان

در این قسمت به منظور ایجاد ذهنیت مشترک در میان مخاطبان و دست‌اندرکاران حوزه اجرایی، مفهوم عملیاتی برخی از واژگان و اصطلاحات به کار رفته در سند آورده شده‌اند:

سند سلامت جوانان - منظور از سند سلامت جوانان مجموعه‌ای جامع، یکپارچه و پویا از بیانیه مأموریت، سیاست‌ها، اهداف، راهبردها و برنامه‌های است که با اتکا به اصول و ارزش‌های اسلامی- ایرانی و به منظور ارتقاء سلامت همه‌جانبه جوانان کشور در راستای تحقق چشم‌انداز سلامت ایران ۱۴۰۴ تدوین شده‌است.

سلامت جوانان - منظور از سلامت در سند پیش‌رو، وضعیتی است که در آن جوانان از سطحی از آگاهی و توانمندی برخوردارند که می‌توانند آزادانه به اتخاذ تصمیمات آگاهانه برای آینده خود پرداخته و در این راستا، وبا تاکید بر امر خود مراقبتی از سلامت خود به عنوان منبعی برای انجام فعالیت‌های فیزیکی، روانی و اجتماعی حداکثر بهره را ببرند.

¹ Centers for Disease Control and Prevention (CDC)

راهبرد - منظور از راهبرد در سند پیش‌رو، عواملی هستند که جهت‌گیری‌ها و استراتژی‌های کلی در راستای پیشبرد اهداف کلان و تحقق آن‌ها را فراهم می‌آورند.

برنامه - منظور از برنامه در سند پیش‌رو، مجموعه تعهدات الزام‌آوری هستند که تحقق همه‌جانبه اهداف حوزه سلامت جوانان، مستلزم اجرای کامل مجموعه فعالیت‌ها و عملیات تعریف‌شده در دل برنامه‌ها می‌باشد.

بیانیه چشم انداز

دورنما

جوانان در سال ۱۴۰۴، از سطح بالایی از سلامت همه‌جانبه برخوردار خواهند بود. به طوری که به لحاظ جسمانی، این توانایی و انگیزه را دارد تا با اصلاح مستمر سبک زندگی خود از ابتلا به انواع بیماری‌ها پیشگیری نماید. به لحاظ روانی، ضمن احساس مسئولیت‌پذیری نسبت به سلامت خود و اطرافیان خود، از توانمندی بالایی برای جستجو و انتخاب خدمات سلامت در سطوح مختلف و متناسب با نیاز خود دارند. به لحاظ اجتماعی این توانایی را خواهند داشت تا با بهره‌گیری از قوه شناخت و تشخیص خود و اتخاذ تصمیمات عقلایی از خود در برابر عوامل خطر محیطی محافظت نمایند. و به لحاظ معنوی از ظرفیت قابل توجهی برای برقراری ارتباطات مؤثری با خود، خدا، طبیعت و سایر هم‌نوعان خود برخوردار است.

نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۴۰۴، نظامی است چابک، پاسخگو در برابر تقاضای محیطی و مبتنی بر همکاری‌های بین‌بخشی که مستمراً در راستای ارتقاء سلامت جوانان کشور با مشارکت همه‌جانبه شرکای خود تلاش می‌کند. و از اینرو جایگاه اول را به لحاظ دارا بودن جوانانی سالم از نظر جسمی، روانی و اجتماعی در سطح منطقه به خود اختصاص خواهد داد. به علاوه با فراهم نمودن امکان بهره‌برداری عادلانه و آسان از خدمات سلامت به ویژه خدمات سطح اول، برای گروه‌های مختلف جنسیتی و نیز گروه‌های در معرض خطر بدون هیچ گونه تبعیض طبقاتی، احتمال مواجهه با عوامل محیطی تهدیدکننده سلامت جوانان را به حداقل می‌رساند. این نظام با حداکثر بهره‌گیری از ظرفیت‌های مالی و انسانی خود، در راستای تقویت سیاست‌های عمومی ارتقاء دهنده سلامت جمعیت جوان کشور تلاش نموده و در این راه از مشارکت همه‌جانبه جوانان در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشور نهایت بهره را خواهد برد.

جامعه ایران در سال ۱۴۰۴، جامعه‌ای است بر محوریت خانواده و برخوردار از جوانانی سالم، آگاه، توانمند و بهره‌مند از سطح بالای سواد سلامت. در چنین جامعه‌ای افراد به ویژه جوانان، بواسطه تقویت محیط‌های پشتیبان سلامت و شادی‌آفرین، از مصونیت کامل در برابر هر گونه آسیب‌های اجتماعی و آثار سوء آن بر سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی برخوردار بوده و بهره‌مندی از حیات شایسته به عنوان حق آنها به رسمیت شناخته می‌شود. در چنین محیطی امکان برقراری ارتباطات گسترده و

کسب دانش به ویژه برای گروه‌های محروم جامعه فراهم بوده و روز به روز بر سرمایه اجتماعی جامعه افزوده می‌شود.

مأموریت

به منظور تحقق رویکرد سلامت همه‌جانبه و انسان سالم در راستای چشم‌انداز سلامت ایران ۱۴۰۴، نظام جمهوری اسلامی ایران متعهد می‌گردد برای رسیدن به جایگاه برتر منطقه به لحاظ برخورداری از جوانان سالم، بستر مشارکت‌های بین‌بخشی و جامعه مدنی را در تمامی عرصه‌های تصمیم‌گیری و سیاستگذاری حوزه سلامت جوانان فراهم نموده و به این ترتیب موجبات ارتقاء سلامت همه‌جانبه جوانان در رابطه با هر یک از محیط‌های پشتیبان سلامت (خانه، دانشگاه و مدرسه، محل کار و سایر محیط‌های اجتماعی) و حوزه‌های اولویت‌دار سلامت (رفتارهای پرخطر و سبک زندگی، عوامل خطر تغذیه‌ای و محیطی، بهداشت باروری و امنیت و سرمایه اجتماعی) ایجاد کند. از اینرو انتظار می‌رود در آینده‌ای نزدیک شاهد افزایش چشمگیری در کیفیت زندگی جوانان کشور در رابطه با تمامی ابعاد جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی سلامت آن‌ها باشیم.

^۱ بند ۲ سیاست‌های کلی سلامت ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری

ارزش‌ها

اطلاع از ارزش‌ها به عنوان مبنا و جزء لاینفک سیاست‌ها و تصمیمات اتخاذ شده، نقش بسیار مؤثری در درک سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌های منتج شده از آنها خواهد داشت. به علاوه آگاهی از آنها می‌تواند زمینه ایجاد ذهنیت مشترک میان دست‌اندرکاران حوزه اجرا، در رابطه با هر یک از ارکان سند را فراهم نماید. در تدوین سند پیش‌رو مهم‌ترین ارزش‌های مرتبط با سلامت جوانان به قرار زیر بوده است:

۱. **توجه به رویکرد سلامت همه‌جانبه جوانان:** منظور از سلامت همه‌جانبه، توجه توأماً به

تمامی ابعاد سلامت از جمله سلامت جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی و ارتباط متقابل میان عوامل خطر مرتبط با هر بعد سلامت است. به بیان دیگر ارتقاء سلامت جوانان تنها در صورتی امکان‌پذیر خواهد بود که مسائل و مشکلات مربوط به سلامت آنها با نگاهی نظام‌مند و همه‌جانبه به تعیین‌کننده‌ها و عوامل خطر بیماری‌ها نگریسته شود. این مهم مستلزم تعامل و مشارکت پایدار دستگاه‌ها و نهادهای مختلف دست‌اندرکار ارتقاء سلامت جوانان است.

۲. **عدالت در دسترسی و بهره‌مندی از خدمات سلامت:** مفهوم عدالت در سلامت دارای

مصادیق بسیار گسترده‌ای است که توجه به تمامی ابعاد (افقی و عمودی) و انواع آن (توزیعی، رویه‌ای و مراوده‌ای) به عنوان یک اصل و ارزش بنیادین باید همواره مورد توجه برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیرندگان نظام سلامت قرار گیرد. از جمله مصادیق عدالت در رابطه با سلامت جوانان می‌توان به دسترسی همه آنها به خدمات سلامت متناسب با نیاز خود در هر زمان و مکان، فراهم نمودن امکان پرداخت بابت هزینه‌های خدمات سلامت، توجه به گروه‌های آسیب‌پذیر و نیازهای خاص آنها، تسهیل دسترسی آنها به اطلاعات سلامت به هنگام نیاز و تلاش در راستای ارتقاء سطح سواد سلامت متناسب با سطح نیاز گروه‌های مختلف آنها.

۳. **اصالت خانواده:** خانواده به عنوان اولین محیط پشتیبان سلامت جوانان نقش بسیار

تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری شخصیت، سبک زندگی و رفتارهای اجتماعی سالم در آنها

دارد. به طوری که تقویت بنیان خانواده و تاکید بر نقش مؤثر اعضای خانواده می‌تواند از بروز بسیاری از آسیب‌های اجتماعی و اختلالات روحی و روانی جلوگیری نموده و در صورت قرار گرفتن جوانان در معرض عوامل خطر متعدد، در اصلاح عادات رفتاری مؤثر واقع شود.

۴. **توجه به سلامت نسل‌های آینده:** جوانان امروز، والدین فردا هستند. تضمین سلامت نسل‌های آینده در صورتی امکان‌پذیر خواهد بود که سلامت جوانان امروز به ویژه در حوزه بهداشت باروری تحقق یافته باشد. از سویی با توجه به تاثیر سلامت انسان‌ها در توسعه همه‌جانبه و پایدار جوامع، تلاش در راستای ارتقاء سلامت جوانان به عنوان سرمایه‌های اجتماعی، می‌تواند استمرار و پایداری برنامه‌های توسعه ملی را تضمین نماید.

۵. **ضرورت تعاون و همکاری همگانی در تحقق سلامت جوانان:** تاکید مقام معظم رهبری بر لزوم توجه به مقوله سلامت در همه سیاست‌ها و قوانین خود مؤکد لزوم بسیج همگانی دستگاه‌ها و نهادهای دست‌اندرکار در حوزه سلامت در راستای ارتقاء سلامت جوانان به گونه‌ای است که تمامیت جسمانی با رشد روانی و اجتماعی و تعالی معنوی توأم شود. این مهم بر مسئولیت و پاسخگویی همگانی اجتماعی تاکید می‌کند.

۶. **تاکید بر عوامل اجتماعی و محیطی مؤثر بر سلامت:** یکی از مهم‌ترین عوامل خطر جدی و تهدیدکننده سلامت جوانان، عوامل خطر محیطی و اجتماعی است که بیش از سایر عوامل خطر زمینه بروز مسائل و مشکلات عدیده‌ای را در حوزه سلامت جوانان فراهم نموده است. به گونه‌ای که شناسایی این عوامل و تلاش در راستای پیشگیری از مواجهه جوانان با آنها و نیز کاهش آثار ناشی از آسیب‌های اجتماعی از جمله مهم‌ترین مواردی است که در تمامی سیاست‌ها و برنامه‌های حوزه سلامت باید مورد توجه قرار گیرد.

۷. **توجه به توانمندی جوانان برای کنترل سرنوشت فردی و اجتماعی خو:** تلاش‌های صورت گرفته در راستای ارتقاء سلامت جوانان تنها زمانی اثربخش خواهد بود که بتواند در بلندمدت فرهنگ خودمراقبتی مبنی بر نهادینه کردن توانایی‌های لازم به منظور مراقبت از

خود و اطرافیان خود در برابر عوامل خطر فردی و اجتماعی را در آن‌ها فراهم نموده و احساس هویت و تعلق خاطر اجتماعی بر اساس باورهای دینی را در آنها توسعه دهد.

اهداف کلی

هدف گذاری اولین گام در راستای تحقق چشم انداز سلامت جوانان است. اهدافی که ناظر بر اصول و ارزش های اسلامی- ایرانی بوده و جهت گیری های آتی سیاست های اجرایی، راهبردها و برنامه های حوزه سلامت جوانان را در هر یک از حوزه های اولویت های نه گانه مشخص می نماید. اهداف کلان مرتبط با حوزه سلامت جوانان به قرار زیر می باشند:

۱. مشارکت همگانی دستگاه ها و نهادهای دست اندکار سلامت جوانان در راستای تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم
۲. بهبود سبک زندگی جوانان
۳. ارتقاء سلامت اجتماعی جوانان
۴. افزایش آگاهی جوانان جهت تضمین ازدواج سالم و تقویت بنیان خانواده
۵. گسترش پوشش خدمات بهداشت جسمی و روانی متناسب با سطح نیاز جوانان
۶. ارتقای ایمنی نظام حمل و نقل جاده ای
۷. بهبود سلامت جنسی و بهداشت باروری جوانان
۸. ارتقاء سطح بهداشت روان جوانان

بسته‌های راهبردی

به منظور سازماندهی مجموعه اهداف، راهبردها و برنامه‌های اجرایی ذیل هر یک از اهداف کلان که منطبق بر حوزه‌های اولویت‌دار نه‌گانه سلامت جوانان است، نه‌بسته راهبردی شامل هدف کلان، اهداف ویژه، راهبردها و برنامه‌های ناظر بر مسائل حوزه مربوطه طراحی و تدوین شده است.

در نظر گرفتن چنین ساختاری این امکان را به برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیرندگان حوزه اجرا می‌دهد تا ضمن برقراری ارتباطات افقی و عمودی میان ارکان سند، میزان دسترسی به اهداف هر حوزه را با استفاده از مجموعه شاخص‌ها و سنجه‌های قابل اندازه‌گیری به لحاظ خروجی‌ها و آثار و پیامدهای آن در بازه‌های مشخصی از زمان مورد ارزیابی قرار دهند. در واقع هدف اصلی از این نوع تقسیم‌بندی سهولت در اجرا، پایش و ارزیابی نتایج به دست آمده ذیل هر یک از اهداف کلان حوزه سلامت جوانان بوده است.

بسته‌ی راهبردی اول - بسیج همگانی

هدف کلان

مشارکت همگانی دستگاه‌ها و نهادهای دست‌اندرکار سلامت جوانان در راستای تحقق رویکرد سلامت

همه‌جانبه و انسان سالم

اهداف ویژه

۱. ارتقا هم‌هنگی و همکاری گسترده بین بخش‌های مرتبط با حوزه سلامت جوانان با حذف

موازی‌کاری‌ها و برقراری هم‌هنگی بین دستگاه‌های متولی

راهبردها

۱. شناسایی کانون‌های تاثیرگذار بر ابعاد سلامت جوانان (خانواده، مدرسه، همسالان و رسانه‌ها)

۲. شناخت به روز نیازهای جوانان و ارتقای سطح آگاهی و اصلاح نگرش‌ها و باورها نسبت به امور

جوانان

برنامه‌ها

۱. بهینه‌سازی سلامت محیط‌های عمومی (محیط کار، پادگان‌ها، آموزشگاه‌ها و ...)

۲. ارتقاء سلامت جوانان از طریق موقعیت‌های مختلف (رسانه‌ها، آموزشگاه‌ها، مدارس و دانشگاه‌ها،

محیط کار و محلات و.....)

۳. تشکیل ساختار اجرایی به منظور هدایت سازمان‌ها و نهادها در امور سلامت نوجوانان و جوانان

۴. تدوین برنامه مشترک و اختصاصی ارتقای سلامت در آموزشگاه‌های عالی، نظامی، ورزشی و

حوزوی

۵. لحاظ نمودن عوامل خطر تهدیدکننده سلامت جوانان در پیوست‌های سلامت طرح‌های کلان

توسعه‌ای

بسته‌ی راهبردی دوم- سبک زندگی

هدف کلان

بهبود سبک زندگی جوانان

اهداف ویژه

۱. پیشگیری از رفتارهای پرخطر و عوامل خطر ساز بیولوژیکی و اجتماعی و زیست محیطی جوانان
۲. کاهش بار ناشی از عوامل خطر بیماری‌های تهدید کننده سلامت جوانان
۳. افزایش سطح سواد سلامت در جوانان با تمرکز بر نیازمندی‌های خاص اطلاعاتی گروه‌های آسیب پذیر جامعه

راهبردها

۱. ارتقای رفتارهای سالم با تأکید بر ارتقای فاکتورهای حمایت کننده و مثبت سلامت و کاهش عوامل خطر و تهدید کننده سلامت
۲. حساس سازی جامعه و نهادهای تأثیر گذار نسبت به پیامدهای مثبت ناشی از بهبود سبک زندگی جوانان

برنامه‌ها

۱. استقرار نظام خودمراقبتی در جوانان از طریق تدوین بسته‌های کامل خودمراقبتی ویژه گروه‌های مختلف جوانان
۲. کنترل و پیشگیری از اضافه وزن و چاقی در گروه‌های مختلف
۳. تدوین و اجرای برنامه گسترش استفاده از رژیم تغذیه‌ای سالم شامل محصولات غذایی کم چرب و کم کالری در میان جوانان
۴. تدوین و اجرای طرح جامعه ارتقای فرهنگ و سواد تغذیه‌ای ویژه جوانان
۵. توسعه و ترویج فرهنگ ورزش در میان جوانان
۶. تدوین و اجرای برنامه کنترل رفتارهای پرخطر جنسی، سوء مصرف مواد و الکل در میان جوانان با توجه خاص به گروه‌های آسیب پذیر
۷. تدوین و اجرایی نمودن شیوه نامه پیشگیری از رفتارهای پرخطر
۸. تدوین راهنمای جامع مدیریت و استقرار نظام مراقبت رفتارهای پرخطر در جوانان

۹. گسترش فرصت مشاوره در دانشگاه‌ها به منظور کمک به دانشجویان در درک مفاهیم مربوط به

سلامت، ارزش‌ها و عقاید

بسته‌ی راهبردی سوم- سلامت اجتماعی و پیشگیری از اعتیاد

هدف کلان

ارتقاء سلامت اجتماعی جوانان و پیشگیری از اعتیاد

اهداف ویژه

۱. کاهش عوارض ناشی از آسیب‌های اجتماعی
۲. برخورداری گروه‌های مختلف جوانان از مهارت‌های لازم برای مشارکت و کارگروهی در نهادهای مرتبط با سلامت
۳. کاهش درصد بیکاری و بهبود شرایط ورود به بازار کار برای جوانان

راهبردها

۱. بسترسازی به منظور ارتقاء سطح تعلق جوانان به نظام اجتماعی خود
۲. نهادینه کردن حقوق، تکالیف و افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی در جوانان

برنامه‌ها

۱. نهادینه‌سازی ساختار و فرآیند مشارکت جوانان در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های در سطح محلات
۲. توسعه محیط‌های زندگی توانمندساز و پشتیبان سلامت جوانان با تمرکز خاص بر روی محیط خانواده، محیط آموزش، محیط کار و سایر محیط‌های اجتماعی-فرهنگی
۳. شناسایی و هدایت شبکه‌های اجتماعی عمومی در راستای ارتقاء سلامت جامعه
۴. گسترش تعداد و تنوع شبکه‌های اجتماعی حقیقی و مجازی سالم برای جوانان
۵. اصلاح محیط فیزیکی و اجتماعی زندگی و کار جوانان
۶. تدوین برنامه ارتقای سلامت جوانان در محیط کار
۷. کنترل و کاهش مخاطرات شرایط زندگی و کار
۸. توسعه تسهیلات ورزشی در محل کار
۹. تدوین و اجرای برنامه ساماندهی فعالیت‌های جسمانی در گروه‌های مختلف جوانان
۱۰. ترویج توجه به عوامل اجتماعی سلامت توسط رسانه‌های عمومی

۱۱. تدوین برنامه جامع پیشگیری از خشونت اجتماعی
۱۲. تدوین و اجرای برنامه کنترل غیرفردی خشونت (شامل کنترل اجتماعی، اقتصادی و محیطی) در گروه‌های مختلف جوانان
۱۳. ایجاد نظام یکپارچه پایش و مراقبت آسیب‌های اجتماعی
۱۴. حمایت از رسانه‌های صوتی، تصویری، اینترنتی و متنی برای انتقال مفاهیم مهارت‌های زندگی
۱۵. تدوین و اجرای برنامه سامان‌دهی اوقات فراغت و تفریحات سالم برای جوانان
۱۶. افزایش دسترسی به تسهیلات و امکانات ورزشی و گذران اوقات فراغت، در محیط‌های امن اجتماعی برای گروه‌های سنی مختلف به ویژه جوانان
۱۷. افزایش فضاهای تفریحی و ورزشی در شهرها
۱۸. تدوین و اجرای بسته حمایتی از جوانان بی‌شغل، شامل برنامه‌هایی به منظور پوشش حداقل نیازهای پایه
۱۹. تسهیل امکان دسترسی به اشتغال معنادار در محیطی امن و سالم برای جوانان
۲۰. توسعه مهارت‌ها و ظرفیت‌های شغلی و کسب درآمد به ویژه برای زنان از طریق خود اشتغالی و مشاغل خانگی به ویژه در اقشار آسیب‌پذیر و نیازمند توسط وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت رفاه و تأمین اجتماعی.
۲۱. کاهش پیامدهای ناشی از استعمال مشروبات الکلی بر روی سلامت، بهره‌وری و امنیت اجتماعی
۲۲. افزایش حمایت از جوانان قربانی رفتارهای خشونت‌آمیز و آزارهای جنسی به ویژه جوانان
۲۳. اجرای برنامه ملی جامعه ایمن در محیط‌های مختلف مسکونی، تفریحی، کار و آموزشی شامل مدارس و دانشگاه‌ها
۲۴. سازماندهی سمن‌های کشور برای مشارکت در پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی و ارتقاء سلامت جوانان
۲۵. تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی حقوق و تکالیف اجتماعی به جوانان
۲۶. تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی تعاون اجتماعی به جوانان
۲۷. فراهم ساختن امکانات مشارکت داوطلبانه جوانان در امور خیریه و عام‌المنفعه

۲۸. ایجاد فضاهاى مباحثه و گفتگوهاى علمى
۲۹. برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت مهارت‌های شغلی، صنعتی، تولیدی و خدماتی برای جوانان و درجه بندی میزان مهارت‌های شغلی آنان
۳۰. ایجاد فرصت‌های شغلی موقت و مشاغل حین تحصیل جهت آشنایی با محیط‌های کار و رفع نیازمندی‌های اقتصادی جوانان
۳۱. مبارزه با قاچاق مواد و محصولات ضدفرهنگی
۳۲. شناسایی و برخورد با شبکه‌های فساد اخلاقی و اجتماعی در چارچوب جنگ نرم و تهاجم فرهنگی
۳۳. تدوین و اجرای برنامه کاهش اعتیاد به سیگار، مواد مخدر و مشروبات الکلی، قتل و خودکشی در بین جوانان گروه سنی ۲۹ سال تمام-۱۸ سال به ویژه جوانان متعلق به گروه‌های در معرض خطر
۳۴. تأکید بر عوامل خطر کلیدی تهدیدکننده سلامت جوانان در قالب برنامه‌های کنترلی (کنترل اعتیاد، دخانیات و الکل)
- ۳۵.

بسته‌ی راهبردی چهارم- تشکیل خانواده

هدف کلان

ازدواج سالم و تحکیم بنیان خانواده

اهداف ویژه

۱. افزایش آگاهی جوانان به منظور تضمین ازدواج سالم

راهبردها

۱. استفاده از سایر مکانیزم‌های تشویقی اجتماعی و اداری

۲. حساس‌سازی جامعه و نهادهای تأثیرگذار نسبت به پیامدهای مثبت ازدواج آگاهانه و به موقع

جوانان

۳. ارتقاء فرهنگ و هنجارهای جامعه در راستای تقویت معیارهای عقلایی همسرگزینی در میان

جوانان

برنامه‌ها

۱. حمایت از ترویج و تسهیل امر ازدواج و تشویق جوانان برای تشکیل خانواده پایدار بر اساس

معیارهای صحیح و مناسب

بسته‌ی راهبردی پنجم - خدمات سلامت

هدف کلان

گسترش پوشش خدمات سلامت متناسب با سطح نیاز جوانان

اهداف ویژه

۱. توسعه نظام ارائه خدمت با توجه به تغییرات جمعیتی و همه‌گیر شناختی
۲. توسعه کمی و کیفی بیمه‌های اجتماعی و سلامت به منظور ارتقاء حمایت ویژه دولت از اقشار نیازمند و گروه‌های آسیب پذیر
۳. افزایش انواع خدمات موردنیاز جوانان
۴. افزایش دسترسی عادلانه همه جوانان به انواع خدمات سلامت متناسب با نیاز خاص هر یک از گروه‌های جنسیتی در هر یک از سطوح سه‌گانه خدمات سلامت با تمرکز خاص بر خدمات سطح اول

راهبردها

۱. اتخاذ رویکرد فعالانه در ارائه خدمات سلامت موردنیاز گروه‌های خاص جوانان از طریق نزدیک کردن سازو کارهای ارائه خدمت به محل کار و زندگی آنها.
۲. استفاده از حداکثر ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بخش خصوصی و تقویت همکاری‌های بین‌بخشی میان تمامی دست‌اندرکاران و ذی‌نفعان تأثیرگذار در برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌های حوزه سلامت مردان
۳. یکپارچه‌سازی سیستم‌های اطلاعات سلامت

برنامه‌ها

۱. بازنگری ارائه خدمات ویژه سلامت برای پاسخگویی به نیازهای سلامت جوانان
۲. استاندارد نمودن خدمات سلامت به ویژه خدمات سطح اول به تفکیک گروه‌های جنسیتی و آسیب‌پذیر
۳. شناسایی نیازمندی‌های اطلاعاتی سلامت جوانان با تمرکز بر گروه‌های آسیب‌پذیر و جنسیتی
۴. تدوین و اجرای برنامه افزایش بهره‌مندی جوانان از خدمات سلامت

۵. توسعه نظام مند در سطح مراقبت های اولیه سلامت به منظور پایش وضعیت ارائه خدمات سلامت به گروه های مختلف جوانان به ویژه جوانان متعلق به گروه های در معرض خطر
۶. تاسیس مراکز نمونه بهداشتی و درمانی ویژه جوان در استان ها
۷. ادغام نظام مراقبت سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی در نظام سلامت
۸. توجه خاص به بیماری ها و معضلات بومی
۹. ایجاد مرکز ملی اطلاعات سلامت جوانان
۱۰. پایلوت یک خط درخواست کمک ملی
۱۱. ایجاد مراکز تحقیقاتی سلامت جوانان
۱۲. شناسایی و کنترل عوامل عمده مرگ و میر در جوانان
۱۳. اعطای مجوز برای دایر نمودن مراکز مشاوره سلامت جوانان (حضور و غیرحضور) از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تمامی شهرها و استان های تابعه
۱۴. تدوین برنامه های ضربتی برای جوانان به ویژه جوانان متعلق به گروه های در معرض خطر
۱۵. تهیه دستورالعمل پیشگیری، تشخیص و درمان بیماری های اولویت دار در جوانان گروه سنی ۲۹-۱۸ سال مبتنی بر شواهد علمی متقن و معتبر
۱۶. انجام پیمایش های اختصاصی گروه های در معرض خطر بالا
۱۷. اختصاص تعدادی از مراکز رشد و پارک های علم و فناوری در حوزه های اولویت دار نظام سلامت به سلامت جوانان
۱۸. پژوهش و نیازسنجی در ابعاد مختلف سلامت جوانان

بسته‌ی راهبردی ششم - حمل و نقل جاده‌ای

هدف کلان

ارتقای ایمنی نظام حمل و نقل جاده‌ای

اهداف ویژه

۱. کاهش بار ناشی از حوادث ترافیکی
۲. ارتقای سطح آگاهی، نگرش و مهارت‌های حفظ ایمنی خود، همراهان و خودروها در رانندگان جوان

راهبردها

۱. گسترش همکاری‌های بین‌بخشی میان سازمان‌ها و دستگاه‌های دست‌اندرکار در برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، تصویب، اجرا و نظارت بر نظام حمل و نقل جاده‌ای
۲. یکپارچه‌سازی نظام‌های اطلاعاتی از طریق تشکیل و توسعه شبکه‌های اطلاعاتی میان‌بخشی به-منظور تجمیع و پردازش اطلاعات دریافتی از نهادها و سازمان‌های ذینفع و فراهم‌نمودن مبنای موثقی برای اتخاذ تصمیمات شایسته در سطح مختلف
۳. فرهنگ‌سازی و ارتقای رفتارهای سالم

برنامه‌ها

۱. وضع قوانین و پیگیری سخت‌گیرانه پلیس در مورد متخلفان جاده‌ای
۲. فرهنگ‌سازی در زمینه استفاده بهینه از خودرو در حمل و نقل
۳. افزایش الزام قوانین و مقررات موجود به ویژه، قوانین مرتبط با سرعت غیرمجاز، رانندگی با وضعیت غیرعادی، بستن کمربند ایمنی حین رانندگی، استفاده از مواد روان‌گردان و استعمال سیگار
۴. تدوین و اجرای برنامه کنترل حوادث ترافیکی در گروه سنی ۱۸-۳۰ سال
۵. الزام آور نمودن رفتارهای حمایت‌کننده سلامت در میان جوانان با تمرکز خاص بر مردان (بستن کمربند ایمنی، عدم رانندگی در حالت مستی و ...)

بسته‌ی راهبردی هفتم - سلامت جنسی و بهداشت باروری

هدف کلان

بهبود سلامت جنسی و بهداشت باروری جوانان

اهداف ویژه

۱. توانمندسازی نظام سلامت کشور برای کنترل بار ناسلامتی جنسی و باروری
۲. افزایش مراجعه‌کنندگان از گروه‌های مختلف برای دریافت خدمات سلامت جنسی و باروری

راهبردها

۱. بازاریابی رفتارهای اجتماعی سالم در ارتباط با بهداشت باروری جوانان کشور
۲. استخراج و پایش اطلاعات پایه بهداشت باروری
۳. حمایت‌طلبی و هدایت نهادها و سازمان‌های موثر بر سلامت در راستای اتخاذ و ایجاد سیاست‌ها و محیط‌های حامی بهداشت باروری
۴. توسعه خلق دانش از طریق توجه خاص به پژوهش و تحقیق با محوریت سلامت جنسی و باروری

برنامه‌ها

۱. افزایش آگاهی‌های زوجین و آموزش‌های لازم در زمینه همسرگزینی، حقوق، تکالیف، روابط سالم زناشویی، بهداشت باروری، حسن خلق و معاشرت.
۲. تدارک ارائه خدمات درمانی سلامت جنسی و باروری در مراکز استان‌ها
۳. مدیریت و کنترل فضاهای مجازی و رسانه‌ای در راستای حمایت از بهداشت باروری جوانان کشور
۴. برداشتن موانع موجود در خصوص آموزش مهارت‌های همسررداری در خصوص سلامت زنان
۵. طراحی و استقرار بسته خدمتی پیشگیری، درمان و کاهش آسیب در حاشیه ۸ شهر بزرگ کشور
پیرامون بهداشت باروری جوانان
۶. شناسایی افراد گروه هدف در معرض عوامل خطر اصلی، به منظور کنترل عوامل، انجام اقدامات پیشگیرانه و غربالگری و درمان زودرس در رابطه با بهداشت باروری

بسته‌ی راهبردی هشتم - بهداشت روان

هدف کلان

ارتقاء سطح بهداشت روان جوانان

اهداف ویژه

- 1- ارتقاهارتهای اجتماعی جوانان به منظور تامین سلامت روان جوانان
- 2- پیشگیری از شیوع اختلالات روانشناختی یا روانپزشکی در جوانان
- 3- کاهش عوارض بیماری‌های روانی در جوانان

راهبردها

1. پیشگیری از شیوع اختلالات روانی در جوانان
2. تاسیس تا تقویت مراکز پژوهشی تخصصی در حوزه سلامت روان
3. اصلاح ساختار شبکه‌های بهداشتی درمانی در راستای جذب روانشناس
4. حساس‌سازی جامعه و نهادهای تأثیرگذار نسبت به پیامدهای مثبت ارتقاء بهداشت روان
5. افزایش مهارت‌های زندگی در جوانان با تأکید بر ارتقای سلامت اجتماعی و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی

برنامه‌ها

1. ارائه خدمات جامع سلامت روان با اولویت پیشگیری از اختلالات روانپزشکی شدید یا سایکوزها در جامعه
2. تدوین منشور سلامت روان ایرانیان با نگاهی ویژه به جوانان
3. طراحی برنامه‌های آموزشی جهت گنجاندن ملاحظات سلامت روان در مدارس، دانشگاه‌ها، رسانه‌ها و محل کار
4. اجرای برنامه ملی ارتقای سلامت روان با تأکید بر مهارت‌های زندگی، فرزندپروری و روابط خانوادگی، انگ‌زدایی و حمایت روانی-اجتماعی در بلایا، خودکشی و خشونت
5. اجرای برنامه‌هایی با محور سلامت روان در میان دانشجویان مذکر با تمرکز بر مدل آموزش همسانان
6. تدوین اجرای برنامه کاهش عوامل خطر بیماری‌های روانی در جوانان گروه سنی ۱۸-۳۰ سال

۷. تربیت مشاوران و متخصصان با هدف اختصاص دوره های تخصصی ویژه جوانان
۸. بسترسازی سطح پوشش خدمات بیمه ها برای مداخلات روانشناختی
- ۹.
۱۰. تعریف و توسعه مکانیزم ها و معیارهای حمایتی مناسب برای پیشگیری و مدیریت صحیح استرس در محیط کار
۱۱. آموزش مهارت های زوجین در حفظ خانواده پایدار